

Plaatsingslijst van politieke tekeningen – H. Colijn, A. Kuyper en Th. Heemskerk als onderwerp.

Knipsels, werk van o.a. Tjerk Bottema, Joh. Braakensiek, Albert Hahn Jr., Jordaan, G. van Raemdonck, Louis Raemaekers, Jan Rot, Simplicissimus en W.F. Winter

1892-1935 en z.d.

samenstelling: drs. K. Dagmare Houniet

Collectie HDC | Protestants Erfgoed
Bibliotheek Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 1211
juni 2023 / april 2024

Inleiding

Overdracht

In mei 2023 werd een reeks spotprenten overgedragen aan het HDC | Afdeling Protestants Erfgoed. Voor andere collecties van politieke tekeningen, zie de collecties 113, 158 en 178.

Beschrijving van de stukken

De stukken zijn op stuk niveau beschreven en genummerd. Langere onderschriften, veelal gedichten, zijn opgenomen in bijlage 1. De nummers in het register op tekenaars verwijzen naar deze nummers. Het register op tekenaars is opgenomen in bijlage 2.

Schrijfwijze

De namen en titels van vermoedelijke tekenaars en tijdschriften worden tussen kashaken weergegeven, evenals ontbrekende gegevens ([...]).

Onderstaande lijst werd in de periode mei – juni 2023 vervaardigd. In april 2024 werd één spotprent toegevoegd: ‘Kamerlid tegen wil en dank’, nummer 31A.

Plaatsingslijst

1	z.d.	Jordaan in: [...], Partijbenoemingen der regeering.
Keurmeester Theo: "Bravo, Broeder, - zoo komt immer de recht(sch)e man op de rechte plaats!"
De partijdige benoemingen der rechtsche regeering doet de "Christelijkheid" der candidaten naar staatsbaantjes verrassend toenemen.
2-3	z.d.	- Bottema, Tjerk in: [<i>De Notenkraaker</i>], Overweging. Minister Heemskerck: "Wij zullen de verspreiding van het politieke Christendom moeten verbieden, opdat het weer populair worde."
- Bottema, Tjerk in: [<i>De Notenkraaker</i>], De stakingen. De strijd onzer dagen.
4	z.d.	Hahn, Albert in: <i>De Hollandsche Revue</i> , Het zwaard van Damocles. De gevaarlijke Oude.
5	z.d.	Jordaan in: [...], "Nietwaar, Excellentie.....vóór wat – hoort wat!"
In het begin van dit jaar liet de Roomsche-Katholieke geestelijkheid te Haarlem de schoolkinderen een gebed opzeggen voor de overwinning der rechtse partijen aan de stembus. Rechtsch bewind belooft hogere subsidies voor de bijzondere scholen.
6	z.d.	Jordaan in: [...], Hier word u, ô Jeugd! gegeven, Hein Colyn zyn roemryck leeven.
7	z.d.	Onbekende tekenaar in: [...], Vacature Burgemeester van Den Haag. [...] bijdragen voor de AR.-Partijkas stroomen weer uit alle richtingen. ¹
8	z.d.	Jordaan in: [...], Via Ommen....naar Canossa.
Baron Mackay, Christelijk-historisch, te Ommen tot lid der Kamer gekozen, zwicht voor het anathema van Dr. Kuyper en legt zijn mandaat aan de voeten van den paus der Coalitie neder.
9, 10, 11	z.d.	- Winter, W.F. in: [...], Bij de waarzegster.
Enne... '13 is een ongeluksgetal. De houding der Christelijk-Historischen in Ommen en Ede zijn slechte kaarten voor Dr. Kuyper.
- Winter, W.F. in: [...], De ijsbreker.
De Vrijzinnige Concentratie breekt het ijs der Coalitie.
- Winter, W.F. in: [...], Het vaste koord.
Het vaste koord, waardoor de Christelijk-Historischen aan de lijn worden gehouden, is het subsidie voor het bizonder onderwijs ingeval Rechts aan 't bewind blijft.
12	z.d.	Winter, W.F. in: [...], De scheur in de vaas der Coalitie.
Tj...ommen, tj...ommen, als het maar blijft houden.

¹ Deze spotprent is onvolledig bewaard gebleven.

- 13 z.d. **Jordaan in: [...], Het daghet!**
 In de maand November 1911 werd in de Tweede Kamer het Algemeen Kiesrecht besproken en door de rechterzijde op de lange baan geschoven. Niettemin bleek ook toen, dat de invoering van algemeen kiesrecht niet meer is tegen te houden, en dat eerlang de oppositie van Lohman, Kuiper, Nolens en hunne volgelingen zal moeten wijken als nevelen voor de opgaande zon.
- 14 z.d. **Jordaan in: [...], De nieuwe kruistocht tegen den Islam.**
 Bij de behandeling der Indische betrooting voor het jaar 1912, hield Dr. Kuyper in de Tweede Kamer een strafpredikatie tegen den Minister van Koloniën, de Regeering aanzettende tot een krachtdadiger en sneller “Kerstening” van Indië: een kruistocht tegen den Islam en het “heidendom” in onze kolonie.
- 15 z.d. **Jordaan in: [...], De ledige stoel. De treurenden: “Helaas – niemand onzer kan zijn plaats innemen...!” Stem van den achtergrond: “Voorlopig ook niet nodig!”**
 In ’t midden van 1912 trok Dr. Kuyper zich wegens zijn toenemende doofheid uit het parlement terug. Wie zou nu den zetel van het leiderschap der antirevolutionaire partij in de Kamer bezetten? Dr. Kuyper meent: Er is geen reden tot treuren: de leiding der rechtsche meerderheid behoud, ook buiten de Kamer,...ik!
- 16 z.d. **Jordaan in: [...], De Bakkerswet af! Willem Tell schiet den appel (van Twist) van het hoofd zijns geliefden zoons.**
 De rechterzijde schoof in April 1912 de onheilsvolle Bakkerswet van de baan. De wet was een appel van twist geworden tusschen de coalitie-genooten. De appel werd over Talma’s hoofd weggeschoten... zonder Talma zelf te raken.
- 17 z.d. **Jordaan in: [...], Kinderspel. Als de kleintjes maar zoet zijn.**
 Minister Talma bouwt met de rechterzijde het kaartenhuis der “Raden-wet”, welke wet immers geen zin kon hebben als niet het tot stand komen van de eigenlijke sociale wetten verzekerd kon heeten, wat destijds nog lang niet het geval was. Vader Lohman laat de kinderen begaan, maar moeder Kuyper kijkt bezorgd en bestraffend: Het spel mag niet te lang duren. Immers, de Invaliditeitswet moet in alle geval vóór de verkiezingen van 1913 afgehandeld zijn!.
- 18 z.d. **Raemaekers, Louis in: *De Telegraaf*, Onthoudingsadvies van Dr. Kuyper. Pieter: Wat jij voor ons kon doen, Bram – dat heb je gedaan, Bram – dat troost me ’n beetje.**
- 19 z.d. **Jordaan in: [...], Vrijzinnige concentratie.**
 De storm der vrijzinnige concentratie steekt op en bedreigt den toren der Coalitie. Dr. Kuyper tracht de nederlaag aan de stembus te voorkomen door de ouderdomsverzekering vóór de sluiting der Kamerzitting 1912-1913 dóór te drijven. Doch zal deze bliksemafleider nog baten?.
- 20 z.d. **Jordaan in: [...], Driekoningen.ende zij vonden het Kindeken in purper gewonden, ende zij aanbadden het, ende zij offerden het goud en wierook en mirre, mitsgaders “Ons Program” ende al hunne Christelijke beginselen.**
 De drie Koningen der Rechtse coalitie, Dr. Nolens, Dr. Kuyper en Mr. de Savornin Lohman, brengen hunne tegenstrijdige beginselen ten offer, om het behoud der politieke macht, welke de coalitie hen heeft verschaft.

21, 22, 23	z.d.	<ul style="list-style-type: none"> - Winter, W.F. in [...], His master s voice. - Winter, W.F. in [...], Specialiteiten. <p>Openingsvoorstelling September a.s..</p> <ul style="list-style-type: none"> - Winter, W.F. in [...], Ilde kamer. <p>Heemskerk en Talma volgen de orders van Dr. Kuyper op. Talma, na de indiening van de Invaliditeitswet: 't Zal me benieuwen wat Mijnheer nù voor ons te doen heeft.</p>
24, 25, 26	z.d.	<ul style="list-style-type: none"> - Winter, W.F. in [...], Ook "Vooruitgang". - Winter, W.F. in [...], Sint Coalitius. Zal men een nieuwe kaars aansteken?. - Winter, W.F. in [...], Waterloo? ...Neen, Ommen!
27	z.d.	Winter, W.F. in [...], Mijnheer ment zelf. Mijnheer ment nog zelf....al zie je hem niet meer!.... ²
28-31	z.d.	<ul style="list-style-type: none"> - Winter, W.F. in [...], De meiboom in de kap.³ - Winter, W.F. in [...], The fault of the Dutch (socialist) / Is giving too little and asking too much. - Winter, W.F. in [...], De kinder-toeslag. - Winter, W.F. in [...], De specialist.
31A	1892, dec. 4	<p>Braakensiek, Joh. In: Bijvoegsel van <i>De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland</i>, Kamerlid tegen wil en dank.</p> <p>Mr. De Savornin Lohman: "Je hoort er in, vriend Kuyper! Je talenten, je positie als leider..."</p> <p>Dr. A. Kuyper: "Maar ik meen dat ik elders nuttiger...."</p> <p>Mr. De Savornin Lohman: "Kom, kom, een mensch is niet voor z'n plezier op de wereld!"</p>
32	1906 okt. 7	<p>Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van <i>De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland</i>, Huldiging van Bilderdijk door Dr. A. Kuyper. Bilderdijk: Houd op! Houd op! Ik word zoo duizelig....</p>
33	1906 dec. 30	<p>Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van <i>De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland</i>, Het aannemen van de Oorlogsbegroting. Minister Staal: Ik dank U! Ik dank U!... Dr. Kuyper: Wat een geluk, dat ik hier zit; die kerel zou mij waarachtig ook hebben klein gekregen.</p>
34	1908 feb. 2	<p>Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van <i>De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland</i>, De tevreden schilder.</p> <p>Nederlandsche maagd: Ben je nu nog niet gereed met je ministerie? Heemskerk: 't Voornaamste staat er op!</p>
35	1908 feb. 16	<p>Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van <i>De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland</i>, Het veelkleurig Ministerie.</p>

² Voor het bijschrift, zie bijlage 1.

³ Idem.

Goochelaar Heemskerk: Boeren en burgers, uit één en dezelfde flesch schenk ik wijn van alle tinten!.

- 36 1908 feb. 23 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Het gezellige Onder-onsje. De Savornin Lohman: Naatje, doe dat beest even weg!.
- 37 1908 mrt. 15 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Op weg naar het Binnenhof voor de Kabinetverklaring. Heemskerk jr.: - Adieu vader, - wensch me *uw* succes! Heemserk Sr.: - Ja maar, dolle jongen, vergeet dan tenminste je beste equipmentsstukken niet! Heemskerk Jr.: - Sapristi, dat 's waar ook!
- 38 1908 apr. 5 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Helaas....*ons* blijvend gedeelte. Korporaal Heemskerk: Schuins-rechts in de flank, marsch!
- 39 1908 aug. 9 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Alexander en Diogenes (Mr. Th. Heemskerk) (Dr. A. Kuijper). Alexander. Wat geschenken kan ik u geven?Ik wil u alles maken: "Staatsraad" en nog meer. Diogenes. Geef mij liever een beetje zonnenschijn.
- 40 1908 sep. 20 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Minister Kolkman's Canossa. Kolkman: Heilige Vader, schenk mij vergiffenis! *Nooit* zal ik meer zeggen, dat we geld genoeg hebben, *nooit* zal ik meer tegen opcenten zijn! *Nooit* meer, zoolang ik leef, zal ik wijzer willen zijn dan de fiscus! Ik heb berouw, Vader, innig berouw!
- 41 1908 okt. 4 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Dr. Kuyper wederom naar de Tweede Kamer....Vrij naar een onafgewerkte ets van Rembrandt in het Rijksmuseum. Lucas 15:20-24. – En opstaande ging hij naar zijn vader, en als hij nog ver van hem was, zag hem zijn vader, en werd met innerlijke ontferming bewogen; en toeloopende viel hem om zijn hals en kuste hem....en zeide tot zijne dienstknechten....brengt het gemeste kalf, en slacht het; en laat ons eten en vroolijk zijn. Want deze mijn zoon was dood, en is weder levend geworden; en hij was verloren en is gevonden! En zij begonnen vroolijk te zijn.
- 42 1908 nov. 1 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. 2 Weekblad voor Nederland*, Begrootingsdebatten en een minister, die het zwaar(?) opneemt. Uit "Overwintering op Nova Zembla van Tollens. "Een stout bedrijf vangt Heemskerk aan te wagen, / "Hij waakt zijn nachten door, doormijmert gansche dagen; / "Doorkruist den aardbol, meet de zeeën,

- smelt z'ineens...." / (Hij wil tot ied'ren prijs door de begroting heen!).
- 43 1908 nov. 15 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Antonius en Cleopatra. De intree van Dr. Kuyper in de Tweede Kamer. Antonius-Heemskerk: "Ze is wel knap, maar haar arm drukt zwaar!".
- 44 1908 nov. 29 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Groot Coalitie-feest. Heemskerk: neen, ik moet u hier even laten zitten, ze roepen me ginds!
- 45 1908 dec. 13 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De gladde Heemskerk. De mannen van de linkerkant: - Daar is nou heelemaal geen houvast aan! Wat is-ie glibberig!
- 46 [1909] Winter, W.F., Briefkaart, De Anti-Revolutionaire Leider aan den leiband. Naar een tekening van W.F. Winter voor het Weekblad "De Wereld". Abonnementsprijs 75 cents per kwartaal.
- 47, 48, 49 [1909]/1909 - Winter, W.F. in *De Wereld*, De Leider.
- Onbekende tekenaar in [...], Kuyper en Patrimonium.
- Winter, W.F. in *De Wereld*, De juiste maat.⁴
- 50 1909 mei 23 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Nederland onder hypnose. Heemskerk: Rustig! Blijf zóó rustig! En doe nu dat briefje in de bus!.
- 51 1909 jun. 20 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De bloedige bestorming en gewelddadige verovering van het Regeerkasteel op 11 Juni 1909. Heemskerk: "Komt binnen, vrienden, komt binnen. De wachters zijn onschadelijk, of ze maken het elkaar. Ik zit hier al maanden op je te wachten!".
- 52 1909 jun. 27 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Het beeld met de leemen voeten. Heemskerk-Nebukadnezar ziet in den droom de toekomst van zijn Coalitie.
- 53 1909 jul. 4 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Het lintje. Een moderne Laokoön-groep.

⁴ Voor bijschrift, zie bijlage 1.

- 54 1909 jul. 11 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Keizer Karel V doet afstand van den troon. Karel V: Mijn geliefde zoon, ik doe vrijwillig afstand ten uwen behoeve. Ik ga in vrome gepeinzen mij begeven en in eenzaamheid boete doen voor mijn zonden. Voor mijzelf al het wereldsche verzakend, - zegen ik u.
- 55 1909 jul. 18 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Het Zwitsersch pension. Autoriteiten "buitenaf".
- 56 1909 jul. 25 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Dr. A. Kuyper als Koning Knut, zittend voor de opkomende Zee. De hovelingen tot hun vorst: "Beveel, o, Vorst! dat de onheilspellende golven wederkeeren tot hunne kolken!".
- 57 1909 aug. 22 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Sinte Maarten. Theodoor-Sinte-Maarten-Heemskerk: Sapristi, ik geloof dat 't stuk dat ik hem gaf, wel wat groot is – en ik er kaal afkom! Sinte Maarten, een arme ontmoetend, die dekking noodig had, sneed zijn mantel door midden en gaf aan den arme een helft.
- 58 1909 sept. 26 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De afrit. De man, die MENT, en de man, die REMT.
- 59 1909 okt. 10 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Stichtelijk tooneel. De honden: Kom kater, zie eens dat je ons ontspringt! De bladen komen dezer dagen zeer op voor de zuiverheid van onze politieke moraliteit.
- 60 1909 okt. 16 Jordaan in: *De Notenkraaker*, Watervrees. Dr. A. Kuyper: Zoolang die kraan drupt, ga ik mij niet schoon-wasschen!.
- 61 1909 okt. 31 Bottema, Tjerk in: *De Notenkraaker*, De broeders in den Heer. Lohman: We hooren bij elkaar, we hooren niet bij elkaar; ik zou je willen redden, en ik zou je willen smoren, broeder, wat is het menschedom slecht!.
- 62 1909 okt. 31 Jordaan in: *De Notenkraaker*, In 't Lehmann-Westmeijer moeras. "Met den Leider door dik en dun!".
- 63 1909 nov. 14 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De droeve afdwaling van broeder de Waal Malefijt. De christenmannen: Politie! Politie! Wij hebben betaald voor een nette vertooning en niet voor deze onzedelijke tooneelen!.

- 64 1909 nov. 21 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Heemskerk's Memorie van Antwoord. Kuyper: Van je vrienden moet je 't hebben! De zaak Kuyper.
- 65 1909 nov. 28 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Het boetekleed ontsiert den man niet! Spiegeltje, spiegeltje in de hand, / Wie is het boetevaardigst in heel het land?
- 66 1910 jan. 9 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Ministerieele tafeldans. Heemskerk: Zijn dit wel de goede geesten? Stem van onder de tafel: Nee, ik ben het, - Kuyper!
"De vraag blijft, of het ministerie, als geheel genomen, genoegzaam door een leidende gedachte in zijn gang beheerscht wordt", *Standaard*, 1 Jan.
- 67 1910 mrt. 6 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Op het onthaal van twee wetsontwerpen in de afdelingen. Heemskerk en Talma: De heeren schijnen 't niet te lusten.
- 68 1910 mrt. 13 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De leeuw oud geworden. *Vrij naar Gustave Doré*. "Ik kan mij best begrijpen, dat iemand, die de herhaaldelijke onjuistheden en de onderlinge tegenspraak (van Dr. Kuyper) ziet, met name als het geen geestverwant (van hem) is, zegt: "hij liegt en verdraait alles...."" . *Mr. A. de Jong, hoofdredacteur van de anti-revolutionaire "Rotterdammer"*.⁵
- 69 1910 mei 22 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Enquête-Voorstel van Mr. P.J. Troelstra. De hoeder van 't heilig huisje.
- 70 1910 jun. 5 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Het Enquête-voorstel Troelstra verworpen. Dr. Kuyper. "Allo, met goeden moed! – Komt men over den hond, dan komt met ook over den staart".
- 71 1910 jul. 3 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Politieke Protestanten. De Minister van Buitenlandsche Zaken: Mijne Heeren, de Regeering staat op het standpunt, dat haar niets is ter oore gekomen.
- 72 1910 jul. 10 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Stamgasten op de Brusselsche

⁵ Deze spotprent werd vergezeld van een gedicht. Zie bijlage 1 voor de tekst.

- Tentoonstelling. Mr. Th. Heemskerk: Prosit! Broeders, medeslachtoffers van ons beroep. Dr. A. Kuijper (ter zijde). En Mij heeft men een simpel glaasje bier verweten!
- 73 1910 jul. 17 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Een welkom aan het Internationaal Uitgevers-Congres. Heemskerk: Neem straks dit bericht naar huis mee en meldt het uw schrijvers, dat wij hier zeer binnenkort toetreden tot de Berner Conventie.
- 74 1910 sep. 25 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Mevrouw de Staten-Generaal. Heemskerk: Sober! Alles weggewerkt! Dat is van 't jaar nu eenmaal de mode!
- 75 1910 okt. 23 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Het verdachte huis. Gaat u daar toch niet binnen mijnheer Heemskerk! Daar ligt allemaal verboden lectuur...bijvoorbeeld...de Bijbel!.
- 76 1910 okt. 30 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Parlementaire Vinkenbaan. Heemskerk: Nu zou ik het toch aardig vinden, als ze erin vlogen. Minister Heemskerk heeft, voor obstructie vrezend, een "nota" van nadere toelichtingen op het Wetsontwerp van de 40 miljoen toegezegd.
- 77 1910 dec. 11 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Begrootings-debatten in de Tweede Kamer. Koetsier van Bylandt: "'k Heb mijn wagen volgeladen, / Vol met oude wijven; / Toen ze bij de mar(re)kt kwamen / Begonnen ze te kijven; / Nu neem ik van mijn levensdagen / Geen oude wijven op mijn wagen, / Hop, paardje hop!" (Bekend liedje).
- 78 1910 dec. 18 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Abraham de Zwijger. "'t Is heusch beter, dat U daar nog wat blijft....".
- 79 1910 dec. 25 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De Zwarte Oorlogsmolen. Nederland: "Ik wacht nog altijd op meel, molenaar!" Heemskerk: "Als m'n eigen vrinden van die zware generaals aan de wieken ophangen, hoe kan mijn molen dan malen?".
- 80 1911 jan. 8 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De automaat. Duymaer van Twist: - Dat ding is niet in orde!.

- 81 1911 jan. 15 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Een nagekomen inzending....op de tentoonstelling van smaakmisleiding.
- 82 1911 jan. 22 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Kustverdedigings-koorts. Heemskerk (tot België, Frankrijk en Engeland): - Stille mijnheeren, ik geloof dat de crisis van den vervolgingswaan reeds zoo goed als voorbij is.
- 83 1911 apr. 16 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De gevaren der Bakkerswet. Dr. Kuyper (lezende): "Den overste der bakkers hing Pharao op...".
- 84 1911 jun. 4 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Een advies. Het Hoofd van de Anti-Rev. Partij: Juist mijn zoon! Wandel zonder ons Beginsel en zonder mij! Gij zijt er bekwaam toe.
Dr. Kuyper heeft, na in een reeks artikelen uiteengezet te hebben dat de Bakkerswet tegen het anti-revolutionair principe inging, tot aanneming van de wet (mits hijzelf thuis mocht blijven) geadviseerd.
- 85 1911 sep. 17 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Een decoratie hersteld. Heemskerk: 't Beste beleid? Altijd: belet!.
Heemskerks weigering de deputatie van het volkspetitionnement voor Algemeen Kiesrecht Dinsdag a.s. te ontvangen.
- 86 1911 nov. 12 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Een gedweeë Coalitie. (De Bezem-Miliciens.) Het Colijnsche juk...
Herinnering aan de vernederende onderwerping der Romeinen door de Samnieten, 321 v. Chr. Met hun Consuls voorop, moesten de Romeinen één voor één buigend, onder een van speeren gemaakt juk doorgaan.
- 87 1911 nov. 26 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Blijde Boodschap aan Dr. Kuyper in 1915. – Broeder Excellentie, wij hebben het genoeg U te komen vertellen dat door Uw poging tot kerstening Indië voor Nederland verloren is, maar wij met ons negenen voor den Hemel behouden.
Dr. Kuyper drukte in de Kamer den wensch uit, dat van Regeeringswege het bijzonder onderwijs in Indië op 't krachtigst mocht worden gesteund, opdat Christendom en Islam het daar samen mogen "uitvechten".
- 88 1911 dec. 24 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Coalitie-Kerstmis. Heemskerk: - De vrome herdertjes van het heden optrekkend naar het licht van Bethlehem!.
- 89 [1912] Jordaan in: [...], De politieke jongleur. "En dat lapt-ie 'm nou al vier jaar lang."

Het ministerie-Heemskerk, op de, door onderlinge verdeeldheid wankelende, coalitie gebaseerd, houdt zich met jongleers-behendigheit staande tusschen de verschillende coalitie-stroomingen.

- 90 [1912] Jordaan in: [...], Een parlementaire nieuwjaarsklucht. “Van Pieternel en Thomasvaer / Krijgt 't vollek, veur z'n nieuwejaer, / 'n Kaes en 'n ham – misschien wat zwaer om te eten – Omdat ze beiden van hout zijn – mot je weten”.
Minister Heemskerk en Minister Talma (Thomasvaer en Pieternel) presenteren het Nederlandsche volk op Nieuwjaarsdag (1912) de invaliditeits- en ziekteverzekeringsontwerpen, een kaas en een ham, maar die blijken een houten kaas en een houten ham te zijn...ongenietbaar.
- 91 [1912] Jordaan in: [...], De bakkerswet achterop! De sluwe voerman: “Mooi zoo! Als 't 'n beetje meeloopt, raak ik dat vervelende vrachie nog op 'n fatsoenlijke manier kwijt.”
In Maart 1912 schoof het ministerie, een nieuw werkprogram aanbiedend, de ongelukkige bakkerswet achterop, in de hoop dit lastige vrachtje kwijt te zullen raken: 't geen ook het geval werd.
- 92 [1912] Jordaan in: [...], Neen, voor jou heb ik niets!
In het begin van Februari 1912, toen de prijs der levensmiddelen zorgwekkend steeg, nam de Tweede Kamer een voorstel der Regeering aan om zekere groepen van rijksambtenaren een gratificatie, “duurtetoeslag” toe te kennen. De Eerste Kamer echter verwierp dit voorstel, maar voteerde wèl de hogere uitgaven voor de militiewet-Colijn.
- 93 [1912] Jordaan in: [...], In 't gezicht van den Rooden Dinsdag. “Daar zit dat verwenschte beest weer – maar hij krijgt 'm toch niet”.
Bij 't naderen van den dag der opening van de Staten-Generaal voor het zittingsjaar 1912-1913 dreigden de sociaal-democraten met een tweeden “Rooden Dinsdag”, de herhaling der manifestatie voor het algemeen kiesrecht. Minister Heemskerk weet wel dat op den dur de begeerde worst het ondiep niet zal ontgaan. Doch hij denkt er niet aan, haar los te laten.
- 94 [1912] Jordaan in: [...], Bij 't eind van het zittingsjaar. Min. Heemskerk: Mij dunkt dat de regeering met voldoening op haar ernstigen arbeid kan terugzien.
In Juli 1912 was nog geen der ingediende ontwerpen van sociale wetgeving tot stand gekomen. De Rechtse regeering scheen zich in het afgelopen zittingsjaar slechts te hebben bezig gehouden met het blazen van veelkleurige zeepbellen uit de Coalitie-pijp. De bakkerswet was reeds mislukt. Van de ziekte- en ouderdomsverzekering scheen evenmin ooit iets terecht te zullen komen.
- 95 [1912] Jordaan in: [...], De regeering en het congres voor zedelijke opvoeding.
Het tweede internationaal Congres voor zedelijke opvoeding (in Augustus 1912 te 's-Gravenhage gehouden) werd door het ministerie-Heemskerk totaal genegeerd. Voor minister Heemskerk is er slechts ééne zedelijke opvoeding: die der bizondere school en van dwaze verordeningen op de kuischheid als te Wageningen en Schiedam vastgesteld.

- 96 1912 jan. 14 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De Dokkummer Motie. Het opperhoofd "de Zwarte Roofvogel" op 't oorlogspad.
- 97 1912 feb. 4 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Troelsta's Pensioenmotie. De Christen-prediker: Waar geen wal is, is geen brug! De oude arbeider; Maar waar een wil is, is een weg!
Troelstra's voorstel om, in afwachting van inwerktrading der verzekeringswetten, voor de thans zeventigjarigen een dadelijk pensioen overeenkomstig het ontwerp Talma te doen ingaan, wordt door de *Standaard* bestreden, omdat dit onmogelijke wetgeving is: "Waar geen wal is, is geen brug!".
- 98 1912 apr. 14 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Dr. Kuyper's rede te Utrecht. Simson's haar kwam weer een weinig tot groei....
- 99 1912 apr. 28 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, "Afgeperst". Minister De Waal Malefijt: - Een zure kwast(erij)....
Dr. Kuypers brochure over het afschuwelijk misverstand, getiteld "Afgeperst".
- 100 1912 mei 12 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Het Pantzerschip. Heemskerk: Je neemt ons niet kwalijk, Wentholt? Als we je in de schuit nemen verzuipen we allemaal!
- 101 1912 jun. 9 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De Alchemist. (Heemskerk distilleert uit de leden der Staatscommissie voor Grondwetsherziening het Rapport). Al gemist! *Naar Pieter Breughel*.
- 102 1912 jun. 16 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Opstandige schapen. (Christelijke ontevredenheid over de afstemming der Bakkerswet). Heemskerk: Wat doen ze onrustig. Zou ik ze maar niet eens teruglokken? Lohman: Als de dag afloopt, komen de schapen van zelf terug!.
- 103 1912 jul. 14 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Overhaaste Wetgeving. Kuyper: Al zoo laat, als we 't nog maar hàlen!.
- 104 1912 sep. 1 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De kuische Jongeling. Theodoor: - hoe zoude ik dan dit een zoo groot kwaad doen en zondigen tegen God!.

- 105-106 1912 sep. 15 - Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Dr. A. Kuypers ontslagname als Kamerlid wegens groote doofheid. Rechtschen en Linkschen: De vulkaan “gedoofd”, maar erg gerust voelen we ons toch niet.
- Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, King Lear 1^e Bedrijf, 1^e Tooneel. King Lear (Dr. Kuyper): ‘k Ontvouw U midd’lerwijl ’t verborgen plan. / Geef mij die kaart, - verneem, wij verdeelen ’t rijk / In drieën, en wij schudden – dit is ’t plan - / Van de oude schoudren alle moeite en zorg / Op jonge krachten, om, van last bevrijd, / Grafwaarts te kruipen. – Gij mijn Zoon van Cornwall (Heemskerk), / En gij, niet min geliefde zoon Talma).....
- 107 1912 sept. 22 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De aankondiging van Grondwetsherziening in de Troonrede. De Vrijzinnigen: - Hé, hé, dat is onze gangmaking!
- 108 1912 okt. 5 Raemaekers, Louis in: *De Courant*, ... en van de rechterzijde naderde een groote karavaan; en als de kameelen nederlagen in het zand, riepen zij....Meester! Meester!.
- 109 1912 dec. 22 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De Jachthond en haar Vriendin. (Paleis-Raadhuis).⁶
- 110-112 [1913] - Winter in: [...], Dr Kuyper, het aan de Eerste Kamer toe te kennen “recht van regres” bepleitende, zeide in “De Standaard” van 20 Februari: “De Tweede Kamer zal zich in den regel meer per auto en de Eerste bij voorkeur per cales voortbewegen...” Winter laat zien, dat de auto der Tweede Kamer niet vooruit kan komen als aan de Eerste Kamer het regres-recht wordt verleend.
- Winter in: [...], Reclame-costuum seizoen-1913. Aan het slot der behandeling van de Invaliditeitswet nam minister Talma plotseling klakkeloos het amendement van Duijs over betreffende de pensionneering van de 70-jarigen.
- Winter in: [...],Ah....Eh....Kolkman,....’t Is mooi weêr....Met ’t oog op de verkiezingen werd de gevaarlijke tarief-wet op zijde geschoven. Heemskerk en Talma hielden zich daarbij alsof er niets bizonders geschied was.
- 113 1913 Jordaan in: [...], 1813 – Volkerenslag – 1913.
Generaal Kuyper, die het bevel moet voeren over de divisiën der Katholieken en Christelijk-historischen, terwijl zijne eigene garde, de

⁶ Voor tekst onderschrift zie bijlage 1.

Patrimonium mannen, nu en dan al mopperen, vraagt zich zelf af, of de verkiezingen van 1913 voor hem een Jena of een Leipzig zullen worden.

- 114 1913 feb. 9 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*.
Weekblad voor Nederland, Restanten- en klikjesjaar in de Tweede Kamer. Na de Begrootingsrestjes de Invaliditeitsklikjes!
- 115 1913 feb. 16 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*.
Weekblad voor Nederland, Ontwerp grondwetsherziening. Heemskerk, de bekkensnijer.
- 116 1913 apr. 27 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*.
Weekblad voor Nederland, Kindertoeslag aan de onderwijzers. Theodorus Heemskerk: Laat de (onderwijzers met) kinderkens tot mij komen!.
- 117 1913 mei 4 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. 7
Weekblad voor Nederland, Eendracht en tweedracht. Kuyper: Zie eens, ginds ligt ons Adrianopel! De Vrienden (ter zijde): En waar ons Saloniki?.
- 118 1913 mei 18 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*.
Weekblad voor Nederland, Kerkelijk-staatkundig fanatisme. Philips II (tot Abraham Kuyper): - Spant gij dien boog niet te sterk? Denk eens aan mij...
- 119 1913 jun. 1 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*.
Weekblad voor Nederland, Voor den slag. De droom der mannenbroeders.....
Naar Edouard Detaille's "Le Rêve".
- 120 1913 jun. 8 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*.
Weekblad voor Nederland, Dr. Kuyper, onze Nederlandsche Calvijn, aan het werk. Een zaaier ging uit om te zaaien. *Naar de schilderij van Millet*.
- 121 1913 jun. 15 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*.
Weekblad voor Nederland, Halali. De laatste kans.....
- 122 1913 jun. 29 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*.
Weekblad voor Nederland, Heemskerks vertrek. Alva's laatste rit. *Naar Witkamp*.
- 123 1913 aug. 3 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*.
Weekblad voor Nederland, Op weg naar de Eerste Kamer. Zijn Buste: Zoudt u eindelijk eens iets van me zeggen? Dr. Kuyper: Ik hoor zoo slecht!

- 124 1913 aug. 23 Raemaekers, Louis in: *De Courant*, Nóg een verandering in dit speelseizoen. (Nadruk verboden). In een Haagsche combinatie zal Abraham optreden als leider van een groep... [resterende tekst ontbreekt].⁷
- 125 1913 aug. 31 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De laatste daad van het ministerie. "Gaat in Vrede!".
Het Ministerie Heemskerk zal aftreden onmiddellijk na de opening van het Vredespaleis. *Dagbladbericht*.
- 126 1914 apr. 12 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Zij "Motten". Van Vliet en Talma: Daar zit de "mot" in, vader! Dr. Abraham Kuyper: Ach wat, 't is toch heelemaal één (*sic*) "mot".
Dr. Kuyper verlangt in *De Standaard*, dat een nieuw Christelijk Sociaal Congres samenkome. Het jongste had plaats in 1891, toen Kuyper de bekende woorden sprak: Mijn God, zij kunnen niet wachten, geen dag en geen nacht!.
- 127 1914 mei 17 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De antirevolutionairen en Zaandam. De groote kampvechters Don Brummelkamp en Sancho Kuyper trekken ten strijde tegen de Zaansche molens.
- 128 1914 dec. 5 Hem, Piet van der in: *De Nieuwe Amsterdammer*, De belastingvisscher in gevaar.
"Sie sprach zu ihm, sie sang zu ihm / Da war's um ihn geschehn, / Halb zog sie ihn, halb sank er hin...." Goethe: "Der Fischer". "Zij sprak hem toe, zij zong hem toe, / Toen brak zijn kracht in twee... / Half trok zij hem, half zonk hij mee...."
Goethe: "De Visscher".
- 129 1915 jun. 27 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De eedswet door de rechtsche meerderheid van de Eerste Kamer verworpen. Minister Cort van der Linden tot de Eerste Kamer: Als U niet beter voor de kinderen kunt zorgen Juffrouw, en U zoo oud als U bent nog geheel door dien persoon laat inpakken, kunnen wij U onmogelijk in dienst houden!
- 130 1915 sep. 12 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Dr. Saul-Kuyper's 53-driestarrencampagne, en Mr. David-Heemskerk's verweer-brochure. Twist onder de Anti-revolutionaire Voormannen.⁸
- 131 1915 okt. 3 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Het einde van den godsvrede.

⁷ Deze spotprent is beschadigd.

⁸ Voor onderschrift zie bijlage 1.

- Impressario Borgesius: “Wederoptreden van de beroemdste worstelaars!.....De pauze is uit, het publiek wordt beleefd verzocht weer plaats te nemen.”.
- 132 1915 dec. 5 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, St. Nicolaas-avond 1915. Dr. Abraham Kuiper en de brochure der vijf afvalligen. De vijf verlichte knapen: “*Wij gelooven niet meer aan Sinterklaas!*”. *De geloovinge kinderen zingen:makkers staakt uw wild geraas. / Heerlijk avondje is gekomen.....(Kinderlied).*
- 133 1916 jun. 17 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De uitslag der verkiezingen voor de Provinciale Staten in Zuid-Holland. Rotterdam: Nu zal ik die innige vrijage zoowaar nog langer moeten blijven aanzien. Ik had gehoopt, tusschen beide te komen, maar....
- 134 1916 jul. 8 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De doorgang wordt nauwer dan ooit. Het zal de beste stuurmanskunst vereischen, daar goed tusschen door te komen.
- 135 1916 okt. 7 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Jozef door zijne broeders aan de Ismaëlieten verkocht. De openbare school ingeruild ter wille van het algemeen kiesrecht.
- 136 1916 dec. 2 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Sinter-Cort. De goede Sint houdt uitdeeling.
- 137 1918 jul. 27 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De spelbreker en het nieuwe ministerie. Kegeljongen Nolens: “Zoolang die oude heer met den bal blijft dreigen kan ik het spel niet overeind zetten!”.
- 138 1919 mrt. 22 Hahn Jr. Albert in: *De Notenkraker*, Voor de politieke kermistent. Minister De Vries (tot clown Heemskerk): “Snap jij nou, waarom de menschen zoo weinig geestdriftig zijn, om hun penningske voor den Staat te offeren?”.
- 139-141 1920 - Bottema, Tjerk in: *De Notenkraker*, In het politieke oudemannenhuis. Dr. Kuiper: Zelfs mijn naaste familie kijkt niet meer naar mij om.
- Jordaan in: *De Notenkraker*, Hij is er tegen! De ‘heffing-in-eens’, die minister De Vries ‘t meeste vreest.
- Jordaan in: *De Notenkraker*, Gevaarlijke lauweren. “Wat krijg ik ‘n brandlucht in m’n neus!”.

- 142 1920 mei 15 [Jordaan in: *De Notenkraaker*], Theo Jongejant. Ziezoo...na 't harnas: de witte das.
- 143 1920 mei 15 Onbekende tekenaar, in: *De Notenkraaker*, Concurrentie. "Die ook!...Wat verbeeldt ie zich wel!".
- 144 1920 mei 15 Jordaan in: *De Notenkraaker*, De aanslagen op de arbeidersvrijheid. Robert en Bertram of de Lustige Wetgevers.
- 145 1920 mei 15 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Het ontwerp-Zondagswet. Minister Heemskerk tot Minister Ruys: Zou daar met een kleine verbouwing niet een kerk van zijn te maken? De torens staan er al.
- 146-147 1920 mei 22 - Jordaan in: *De Notenkraaker*, Tegen de revolutie. Heemskerk de lassowerper.
- Simplicissimus in: *De Notenkraaker* Het ideaal van Hölz. Rooverbenden aller landen, vereenigt U!.
- 148-149 1920 jun. 5 - Jordaan in: *De Notenkraaker*, De breede Man. "Ik wil niet onredelijk zijn, vriend...je moogt vrij denken".
- Raemdonck, G. van in: *De Notenkraaker* Toekomstdroom van een generalissimus. Veldmaarschalk Foch verzekerde "dat er nog een schitterende toekomst is weggelegd voor de militaire carrière."
- 150 1920 jun. 12 Raemaekers, Louis in: *De Telegraaf*, Leeuw Pieter: "De tijd van vriendelijkheid is voorbij!" Jager Theo: "...enne...als ik 'em schiet, hoe stop ik 'em in m'n tasch?".
- 151 1920 jun. 12 Hahn Jr., Albert in: *De Notenkraaker*, Tegen de Hydra der reactie.. De tactiek der arbeidersbeweging.
- 152 1920 jun. 12 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De agitatie tegen de anti-revolutiewet. Baker Heemskerk (tot Justitia): "Is dat kindje nou zoo leelijk, dat ze het moeten vermoorden?" Justitia: "Mooi is het niet, maar al mankeerde er niets aan, lawaai zouden ze er toch over maken."
- 153 1920 juni 19 Jordaan in: *De Notenkraaker*, Heemskerksche argumenten. Theo: "Aenziet dit grouwelicke spook! ...Uw voorland, arm volk"...
- 154 1920 juni 26 Hahn Jr., Albert in: *De Notenkraaker*, De anti-revolutiewet. De Vrijheid het eerste slachtoffer.

- 155-156 1920 juli 17 - Jordaan in: *De Notenkraaker*, Hoe de Eerste Kamer er over denkt. De Eerste Kamer (tot Theo): "Kan u dáár nou ook es niks an doen, agent?"
- Tjerk Bottema in *De Notenkraaker*, De nieuwe Poolsche mode. Symbolisch hoofddekseel, uit Rusland medegebracht.
- 157 1920 sep. 25 Jordaan in: *De Notenkraaker*, De jaarlijksche comedie. Hare Majesteit doet den volke kond, hoe ZIJ dit jaar zal regeeren....
- 158 1920 okt. 2 Jordaan in: *De Notenkraaker*, Afscheid. De Notenkraaker: "Uw partij zal u missen, Excellentie...ik ook"
- 159 1920 nov. 20 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Na Kuyper's dood. Penelope (de Ant-Rev. Partij): "Wie kan Odysseus' boog spannen?"
- 160 1922 aug. 26 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De onderhandelingen over het bezuinigingsprogram. Colijn (tot Ruys) "Zoolang jij er nog zoo opzichtig uitziet, ga ik niet met je wandelen".
- 161 1922 nov. 18 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Colijn's kamerrede. Duymaer van Twist: Wat 'n zwaai! Moet ik dien nadoen?.
- 162 1923 jul. 21 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De dreigende ontbinding van de coalitie. Colijn: "Als jij je nog langer met die rooie Sien bemoeit, gaan wij zonder jou weg!".
- 163-164 1923 aug. 18 - Tast, Ton van in: *De Haagsche Post*, De daverende dingen dezer dagen.
- Hem, Piet van der in: *De Haagsche Post*, Colijn! Colijn! / Colijn zijn naam is klein! / Zijn daden benne groot, / Zijn daden benne groot, / Hij geeft ons Zuinigheid en Vloot!.
- 165 1923 sep. 22 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De troonrede. Koor van Ministers: "Yes, we have no bananas!".
- 166 1924 jul. 26 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Colijn's rede te Bilthoven. Hoe het volgens Colijn bij de verkiezingen van 1925 zal toegaan.
- 167-168 1924 jul. 26 - Hem, Piet van der in: *De Haagsche Post*, De Schrik onzer Wegen.
- Tast, Ton van in: *De Haagsche Post*, De daverende dingen dezer dagen.

- 169 1924 dec. 13 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De N.V. tot exploitatie van het landgoed "De Hoogstraat". Landgoedbezitter-Colijn tot tolbaas-Colijn: "Daar ben ik nog net lekker doorgeslipt!".
- 170 1925 apr. 11 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De bezuinigingscommissie-Rink neemt ontslag. Mr. Rink: "Niet uwe excellentie is de baas, maar hij!".
- 171 1925 jun. 20 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De rede van Mgr. Nolens te Venlo. Robert Nolens tot Bertram Colijn: "Hé, hé, looie' pijpen, samen deelen!".
"Er vormt zich een legende, dat het herstel van het financieel evenwicht alleen het werk van den heer Colijn zou wezen. – Zonder de medewerking der Katholieke ministers en Kamerclubs ware dit echter niet mogelijk geweest". Rede van Mgr Nolens te Venlo.
- 172 [1925] jun. 27 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De verkiezingen. De oude boomen met hun zwammen.
- 173 1925 jul. 4 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Na de verkiezingen. De leiders der partijen tot wijlen Z.M. de Kiezer: "Uw koningsrol heeft uitgediend!" (Naar Langendijk's *Krelis Louwen*).
- 174 1925 jul. 18 Hem, Piet van der in: *De Haagsche Post*, De Formateur....als klei in zijn handen.
- 175 1925 jul. 18 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De kabinetscrisis. "Laat ik eens probeeren of koopman Colijn me niet alleen goedkoop, maar ook goed bedient!".
- 176 1925 jul. 25 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Colijn kabinetsformateur. De Nederlandsche maagd: "Is zoo'n douche je met deze hitte nog te koud?".
- 177 1925 aug. 1 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Het nieuwe kabinet. De geheimzinnige samensteller.
- 178 1925 aug. 8 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Het nieuwe "democratische" kabinet. – "Hei, badman, moeten we daar in?" – "D'r in moet je, - maar ga niet te ver".

- 179 1925 sep. 26 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De coalitie bij de verkiezingen van den kamerpresident. De eerste rit.
- 180 1925 okt 10 Jordaan in: *Het Volk*, De indologische fakulteit te Utrecht. Het nieuwe licht der wetenschap plechtiglijk ontstoken.
- 181 1925 dec. 19 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, Het einde van het coalitie-kabinet. Er was een mannetje, dat was niet wijs, / Hij bouwde zijn huisje op het ijs. / Toen begon het te dooien en niet te vriezen, / en moest dat mannetje zijn huisje verliezen. (Oud-Hollandsch liedje).
- 182 1926 jan. 23 Bottema, Tjerk in: *De Notenkraaker*, De man, die op 2 januari nòg geen nattigheid voelde. ...Z'n naam is klein, / Z'n dade benne groot, / Hij waterde in de watersnood.
- 183 1926 jan. 23 Jordaan in: *De Notenkraaker*, De ambtenarensalarissen. De regeering "strijkt de plooiën glad".
- 184 1926 jan. 30 Rot, Jan in: *De Notenkraaker*, Bul Colijn en Boonetreub. "Morrege baos, sou de baos ook nog 'n paor sterreke mannetjes kenne sette?"
- 185-186 1926 feb. 20 - Jordaan in: *De Notenkraaker*, Afscheid van Colijn. "Je moet niet huilen als je van elkander gaat...". [Vierluik: De Ambtenaar: "Ik wou, dat ik bij hèm nog even de plooiën mocht gladstrijken!"; De rente-trekkende der R.V.B.: "Nog één zo'n sterkte man-en wij sterven van zwakte!"; De wielrijder: ".....!!!" (onvertaalbaar.); De kerkelijke arbeider: "Het heilig kruis geven wij u na!"].
- Hahn Jr., Albert in: *De Notenkraaker*, Reorganisatie bij de post. De camarilla: Prachtig, minister Bongaerts, "reorganiseer" maar ten voordeele der kommiezen!.
- 187 1926 feb. 27 Rot, Jan in: *De Notenkraaker*, Hij is goed Theo! Mr. Heemskerk: Toen, broeders, heb ik dien Albarda gezegd, dat de socialisten toch eigenlijk maar minderwaardige materialisten zijn!
- 188 1926 mrt. 6 Jordaan in: *De Notenkraaker*, Het voorstel-kamerontbinding verworpen. "Excellentie, U kunt weer binnenkomen!".
- 189 1926 mrt. 27 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Groene Amsterdammer*. *Weekblad voor Nederland*, De synode contra Amsterdam-Zuid – als de dagen der paneelzagerij herleefden! "Hier is de sabel, de sabel, de sabel, / hier is de sabel, de sabel van papa".
- 190 1926 okt. 9 Rot, Jan in: *De Notenkraaker*, Colijn's rede te Leeuwarden. Ook 'n herhalingsoefening.

- 191 1926 dec. 18 Hahn Jr., Albert in: *De Notenkraker*, De dwangwetten van Baldwin. De schim van Kuyper: "Pas op, Baldwin, zóó wilde ook ik eens de arbeidersbeweging kapot maken!"
- 192 1929 jul. 13 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Groene Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Zal de oude coalitie herleven? Nolens en Colijn tot Schokking: "Zou je niet een handje helpen!"
- 193 1931 mei 16 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Groene Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, De nieuwe gouverneur-generaal. "Naar Buitenzorg, - rechts houden, mijnheer."
- 194 1931 jan. 24 Braakensiek, Joh. in: Bijvoegsel van *De Groene Amsterdammer. Weekblad voor Nederland*, Colijn te Genève. Colijn: "Denk er nu om, dat je thuis de les niet vergeet!"
- 195 1935 aug. 3 Onbekende tekenaar in: *De Haagsche Post*, Colijn komt terug... of: Wie kaatst, moet den bal verwachten.

Bijlage 1

Bijschrift bij de spotprenten *Mijnheer ment zelf*, *Mijnheer ment nog zelf....al zie je hem niet meer!....* , zonder datum.

Mijnheer ment zelf.

Als Kamerlid hield Dr. Kuyper de teugels van het Rechtsch beleid in handen. Minister Heemskerk speelde den palfrenier. Toen Dr. Kuyper zich, wegens zijne toenemende hardhoorigheid, uit de Kamer terugtrok...blééf hij zelf mennen!

Het teekeningetje werd op Nieuwjaarsdag door Thomasvaer en Pieterneel gememoreerd. Een "abonné" hield zich van den domme en rijmde:

...Daarop sprak de dierbare Thomasvaer, / terwijl hij, als Wotan, een oog dichtkneep: / "Meneer ment zelf"; iets wat ik, zoo waar, / tot mijn schande niet goed begreep. / Ik vroeg aan iemand, die naast mij zat: / "*Mijnheer ment zelf?* Mijnheer wat is dat?" / - "Dat is een teekening van "De Wereld" geweest" / klonk het stugge antwoord. Ik werd bedeesd. / "Een teekening van de wereld? Een lândkaart dan?" / Vroeg ik. Mijn buurman verschrok ervan, / en zei nog stugger dan den eersten keer: / "Neen, van een àndere wereld, van *De Wereld*, mijnheer." / Ik ontstelde tot in mijn ingewand / van mijn eigen onverstand! / Een ieder had den mop gevat, / er had luid handgeklap plaats gehad, / een storm van applaus, een wind, een vlaag, / En ik....maakte daarbij een figuur als....een zaag.

Moraal.

Volk van Nederland, / menschen, allerhand, / van elken stand; / dames en heeren, armen en rijken, / en wie op dames en heeren willen lijken, / mannen en vrouwen, kleinen en grooten, / vaders en echtgenooten, / echtgenooten en moeders, / heele en halve broeders, / kinderen en behuwdkinderen, / superieuren en minderen, / weduwen en weezen, / gij moet "*De Wereld*" lezen, / als ge op de hoogte wilt wezen; / gehuwd, of maagd, of reeds gescheiden, / wie er prijs op stelt niet van schaamte te overlijden, / door "*De Wereld*" te lezen kunt ge zulk een vroegen dood vermijden.

Onderschrift bij de spotprenten *De meiboom in de kap*, *The fault of the Dutch*, *De kindertoeslag* en *De specialist*, zonder datum.

DE MEIBOOM IN DE KAP. Dr. Kuyper opende de Deputatenvergadering zijner partij – die over de hernieuwing van de Coalitie had te beslissen – met eene toespraak waaraan hij den titel "*De Meiboom in de Kap*" gaf. Winter hing in den Meiboom den geldbuidel der subsidiën, welke de bizondere school deelachtig zal worden als Rechts aan 't bewind blijft. – THE FAULT OF THE DUTCH (SOCIALIST). In een zijner redevoeringen over de Linksche Concentratie beloofde Mr. Troelstra onder zekere omstandigheden steun van de Vrijzinnigen, mits deze laatsten hier en daar den Sociaal-Democratischen kandidaat in de Kamer zouden helpen. – DE KINDERTOESLAG. Vlak voor de verkiezingen geeft minister Heemskerk aan de slecht bezoldigde onderwijzers den "*Kindertoeslag*"op hoop van zegen bij de verkiezing. – DE SPECIALIST. Dr. Kuyper schrijft minister Talma voor wat niet en wat wel dienstig is voor de redding van het ministerie.

Onderschrift bij de spotprent *De juiste maat*, [1909].

In No. 82 van "*De Wereld*" bracht Winter de overheersching van het Katholicisme in de Rechtsche Coalitie in beeld. Dr. Kuyper zeide in "*De Standaard*", dat Winter den pastoor

veel te groot had geteekend, daar er 2 miljoen Katholieken en 500000 Antirevolutionnaires in Nederland zijn. De pastoor had slechts 4 maal zoo groot als Dr. Kuyper mogen zijn. In No. 85 volgde Winter dezen wenk op en gaf Dr. Kuyper de juiste maat. Maar 't blijkt dat de pastoor nu naar verhouding nog gróóter is geworden!

Tekst van het gedicht bij de spotprent *De leeuw oud geworden* d.d. 13 maart 1910.

Zeekre leeuw, eens schrik van 't woud, / Treurde nu, verstramd en oud, / Dat zijn glorie dús moet tanen; / Al zijn eigen onderdanen, / Door zijn zwakte sterk en stout, / Kwamen om hem aan te randen: / Eerst een trap der paardenpoot, / Toen een beet der wolventanden, / Straks van de os een horenstoot! / De oude leeuw, van smart aan't hijgen, / Brult niet eenmaal maar blijft zwijgen, / En verwacht getroost den dood. / Maar als de ezel ook durft naadren, / Kookt hem eensklaps 't bloed in d'aadren. / Zùlk een hoon kan niet verkropt: / "Willig zal ik 't leven derven," / Roept hij, "maar dat hij mij schopt, / Dat is meer dan tweemaal sterven!" (Vert. J.J.L. ten Kate).

Tekst van het gedicht bij de spotprent *De Jachthond en haar Vriendin* d.d. 22 december 1912.

Een jachthond, die het uur der moedervreugd voelt komen, / Niet wetend, waar ze een last, zoo drukkend, neder laat, / Bepraat zóó een vriendin, dat die haar hok afstaat. / Zij, zich afzonderend, heeft heel 't huis ingenomen. / Na eenig tijdsverloop, komt weer haar gezellin. / De jachthond zegt: "Laat dit twee weken voor mij open, / "Het valt mijn jongen nog zoo moeilijk om te loopen". / Om kort te gaan: zij krijgt haar zin. / Ook die termijn verstrijkt; men ziet haar weer verschijnen, / Zij vraagt om huis, vertrek en bed. / De jachthond, die haar nu met haar gebit ontzet, / Zegt: "Ik ben wel bereid te gaan met al de kleinen, / "Als voor geweld gij sterk genoeg u acht." / Haar jongen hadden toen al kracht. / Wat men den boozen geeft, dat moet met steeds betreuren, / Om wat men aan hen leent, opnieuw van hen te beuren, / Wordt men noodzak'lijk handgemeen, / Proces of vechtpartij volgt met die klanten. / Laat ze in uw huis één voet maar planten, / Dan staan er weldra vier voor één. (Naar La Fontaine: *La lice et sa compagne*, door J.K. Rensburg.)

Onderschrift bij de spotprent *Dr. Saul-Kuyper's 53-driestarren-campagne, en Mr. David-Heemskerk's verweer-brochure* d.d. 12 september 1915.

"Saul nu ontstak in toorn, en hij zeide: "zij hebben David tienduizend gegeven, doch mij hebben zij maar duizend gegeven; en voorzeker zal het Koninkrijk nog voor hem zijn."

En Saul had het oog op David, van dien dag aan en voortaan. De booze geest Gods werd over Saul vaardig. Hij profeteerde midden in het huis; en schoot een spies op David, zeggende: "ik zal David aan den wand spitten."

Maar David wendde zich tweemaal af. Hij speelde op snarenspeel met zijn hand, als van dag tot dag. En hij ontweek van het aangezicht Sauls, die met de spies in den wand sloeg." *1 Samuel 18.*

Bijlage 2. Register op tekenaars

De 'Onbekende tekenaars' zijn in dit overzicht niet opgenomen

Bottema, Tjerk	2, 3, 62, 140, 141, 142, 158, 184
Braakensiek, Johan	31A, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 146, 154, 161, 162, 163, 164, 167, 168, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 183, 190, 193, 194, 195
Hahn Jr., Albert	5, 138, 153, 156, 188, 192
Jordaan	1, 6, 7, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 61, 63, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 113, 141, 142, 144, 145, 148, 150, 157, 159, 160, 182, 185, 187, 189
Raemdonck, George van	151
Raemaekers, Louis	19, 108, 124, 152
Rot, Jan	143, 186, 191
Winter, W.F.	10, 11, 12, 13, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 47, 48, 50, 110, 111, 112
Simplicissimus	149